

НАШ ЈЕЗИК

ЛП св. 1

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Ђорђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Рецензенти
др Марта Бјелетић, др Ана Голубовић, др Рајна Драгићевић, др Александра
Марковић, др Александар Милановић, др Милица Радовић Тешић, др Стана
Ристић, др Марина Спасојевић, др Срето Танасић, др Данко Шипка

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уређио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjekisjsanu@gmail.com.

Штампа: Birograf comp d.o.o., Атанасија Пуље 22, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, св. 1 (1932/33) – год. 8, св. 1 (1941); Н. с. књ. 1, (1949/50)–. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 1932/33–1941; 1949/50– (Београд : Birograf comp). – 23 cm

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

НАШ ЈЕЗИК

Књига ЛП

Св. 1 (2021)

САДРЖАЈ

Ч л а н ц и

Реконструкција самогласника у критичком издању Његошевог спјева <i>Шћепан Мали</i> (хетеровокалски дифтонзи) (РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ)	1–31
Узвик или ономотопеја: карактеристике и функције (ТАЊА Ч. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	33–43
Симетрија антонимске везе придева српског језика у тесту контроли- саних асоцијација (МИЛЕНА М. ЈАКИЋ ШИМШИЋ)	45–61
Емоционално-експресивни глаголи у српском језику (лексичко- -семантичка анализа) (АНА В. МИЛЕНКОВИЋ)	63–80

П р и л о г

Лексема <i>йогода</i> у српском језику (ДРАГАНА М. РАТКОВИЋ)	81–91
--	-------

Б и б л и о г р а ф и ј а

<i>Наш језик: bibliografia personalis</i> (I–VIII стара серија; I–LI нова серија) (ВЛАДИМИР Б. ЖИВАНОВИЋ)	93–101
--	--------

П р и к а з и

Зборник радова <i>Нови ѧрилози срЧском ѧравоЧису</i> (СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ)	103–107
Милош Окука, <i>На ѧуЧевима сЧјандардизације срЧског језика</i> <i>и усвајања Вуковог језика и ѧравоЧиса</i> (АНА З. МАЦАНОВИЋ)	108–112
Срето З. ТанасиЋ, <i>Прилози синЧјакси срЧског језика</i> (ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ)	113–119
Никола Рамић, <i>ДијалекаЧиска ријеч</i> (ТАЊА Ј. ТАНАСКОВИЋ)	120–128
Зборник <i>МаЧице срЧске за филологију и лингвистЧику LXIII</i> (НАТАША М. МИЛАНОВ)	129–132

Одлука Одбора за стандардизацију српског језика

Закон о родној равноправности је закон против српског језика 133–136

In memoriam

Милорад Радовановић (СРЕТО З. ТАНАСИЋ) 137–141

Радмила Жугић (ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ) 143–146

Уређивачка политика 147–156

Упутство за припрему рукописа за штампу 157–164

Зборник Маџице српске за филологију и лингвистику LXIII/2*

Најновија свеска 63. годишта часописа *Зборник Маџице српске за филологију и лингвистику*, по традицији, обрађује актуелне језичке теме настале из пера лингвистичких стручњака различитих области. У часопису се уочавају три тематске целине – прву, најобимнију, чини девет оригиналних научних радова, у рубрици Хроника објављен је некролог академику Милораду Радовановићу, док су у делу Прикази описане неке од најновијих лингвистичких публикација.

Зборник отвара рад „Реконструкција штампарских грешака на основу замјене вокалских графема (у Његошевом спјеву *Шћепан Мали*)“ (стр. 7–31) у ком Радмило Маројевић разматра два питања:¹ погрешну идентификацију вокала *a*, *o* и *e*, као и погрешну употребу графема *ε* и *e* у поменутом Његошевом спеву (графемом *ε* обележавана је фонемска секвенца *je*, а графемом *e* само вокал *e*). Као резултат изнашлих неправилности аутор је предложио исправке у одређеним стиховима. Такође указује и на потребу корекција у ауторској лексикографији, приликом израде новог *Рјечника Његошева језика*.

Д. Средојевић и М. Марковић у чланку „Qualitative and Quantitative Distinctions between Lexical Accents of Standard Serbian in the Speech of Novi Sad (Minimal Pair Corpus)“ (стр. 33–53) представљају резултате истраживања квалитетских и квантитетских дистинкција између акцената стандардног српског језика на основу анализе корпуса минималних парова (грађу су чинила 832 примера 65 речи, нпр. *cigarèta/cigarétā*, *kûpîte/kûpîte*, *žāba/žābā*). Резултати до којих су аутори дошли оповргавају тезу П. Ивића и И. Лехисте о томе да тонско кретање на на-

* Нови Сад, 2020, 223 стр.

¹ Овим радом Р. Маројевић наставља истраживање језика и стила Његошевог спева *Шћепан Мали*, након недавно објављених радова „Версификација Његошевог спјева Шћепан Мали (Реконструкција силабичких константи)“ (*Зборник Маџице српске за филологију и лингвистику* LXIII/1, 2020) и „Реконструкција сугласника у критичком издању Његошевог спјева *Шћепан Мали*“ (*Наш језик* LI/2, 2020).

глашеном вокалу може бити дистинктивно у речима с дугим акцентима, као и тезу о фонолошком виђењу узлазних акцената као двосложних.

У коауторском раду „Значењска супротност придева српског језика у реченичном контексту“ (стр. 55–74), М. Јакић Шимшић и Т. Весић Павловић испитивале су статус антонимије одабране групе полисемичних, средње до високо фреквентних придева општег лексичког фонда српског језика (нпр. *љун* – *љразан*, *широк* – *узак*, *дубок* – *љлићак*). Анализирана су одговарајућа примарна и два секундарна значења приказана у реченичном контексту. Истраживање је показало да се испитаници највише слажу у случају активирања примарног значења антонима, док најслабије слагање постоји за секундарно апстрактно значење. Ауторке издвајају и чињеницу да је код испитивања антонимије важан фактор расположивост речи са одговарајућим значењем у лексичком фонду. Рад је допуњен прилогом реченица-стимулуса на основу којих су и изведени закључци о антонимији придевских антонимских парова.

Н. Киш у чланку „Синтаксичко-семантичке карактеристике допуна придева“ (стр. 75–98) на примерима из Електронског корпуса савременог српског језика покушава да утврди семантичке функције различитих параметара у експликацији допуна одређеног семантичког типа и падежне форме. Ауторка налази пет типова придевских допуна, а анализа је показала да допуне могу имати облик слободног генитива, датива и инструментала, односно могу бити у облику предлошко-падежних конструкција са генитивом, дативом, акузативом, инструменталом и локативом. Као важан закључак истиче чињеницу да је могуће издвојити прототипичне облике допуна за уочене семантичке типове и подтипове.

Рад Ј. Чудомировића „Самосталне условне клаузе: међузависност граматике и прагматике“ (стр. 99–118) доноси истраживање о карактеристикама клауза које имају форму условних исказа, али се употребљавају као самостални искази (нпр. *Ако имаће сићино, Кад би бар љочела киша!* и сл.). Налази да овакве клаузе могу имати комуникативне функције учтиве молбе, жеље или ламентације, као и да тип говорног чина који се њима изводи зависи од типа услова који се изражава одговарајућом зависном условном клаузом. Други део рада посветио је прегледу теоријских импликација које прате овакве налазе, посебно у вези са схватањем категорија субординације и координације.

Два рада баве се анализом базираном на грађи из руског језика. Концепт *важный* 'важан' на грађи из речника руског језика испитује М. Стефановић у раду „Значење и концептуализација важног (на материјалу руског језика)“ (стр. 119–138), а истраживање је спро-

вела тако што је испитала асоцијативно поље поменутог концепта уз помоћ метода семантичке и когнитивне интерпретације. Језички изрази којима се изражава важност показали су различите начине њене концептуализације (ВАЖНО ЈЕ ТЕШКО, ВАЖНО ЈЕ ВИСОКО, ВАЖНО ЈЕ ВЕЛИКО, ВАЖНО ЈЕ ВИДЉИВО). Објекти који су тешки често су велики, видљивији су од других, а, према ауторки, *важним* се може, под одређеним условима, назвати било који објекат. У раду се даје и опис стереотипа важне особе који постоји у руском друштву. У чланку „Изражавање ауторског става у уводницима и онлајн коментарима на руском језику“ (стр. 139–152) Р. Трнавац, полазећи од методологије коју примењује Д. Бајбер у својим истраживањима, налази да је у уводницима већа пажња аутора усмерена на позицију којом се карактерише нека радња, а у мањој мери на говорне чинове и на антиципаторни аспект текста. Са друге стране, налази да је у онлајн коментарима фокус „на епистемичкој (могућност и предикција) и директивној (неопходност) димензији ауторског става“ (стр. 150–151).

Први део Зборника завршавају два контрастивна истраживања. У првом, Д. Звекић-Душановић анализира генитивне конструкције с предлозима *од*, *из* и *због* са значењем узрока и њихове мађарске еквиваленте (стр. 153–163). Ауторка налази да српски и мађарски језик поседују различита језичка средства за исказивање узрока, али да, иако припадају типолошки различитим језицима, „на идентичан начин формализују поједине семантичке подтипове узрока“ (стр. 162). У другом раду (стр. 165–189), А. Васиљевић спроводи контрастивну анализу француских дискурских маркера *en effet*, *effectivement*, *en fait* и њихових српских функционалних еквивалената у оквиру дискурса друштвених наука. Путем квалитативне и квантитативне методе анализирали су упарени примери ексцерпирани из социолошких, антрополошких и етнологских студија. Ауторка наглашава да су контрастивна истраживања дискурских маркера примењива у сферама транслатологије, лексикографије, као и дидактике страних језика.

У рубрици Хроника (стр. 191–195), Ј. Грковић Мејџор одаје по част недавно преминулом академику Милораду Радовановићу, док су у одељку Прикази (197–215) представљена најновије лингвистичке публикације из двеју области, историје језика и дијалектологије. Приказане су монографија Виктора Савића „Српска књижевна реч у својим првим столећима“, петокњижје „О дијалектологији“ где су на једном месту обједињене расправе, студије и чланци из дијалектологије Павла Ивића, „Дијалекатска хрестоматија српског језика (текстови и карте)“ ауторки Татјане Трајковић и Јордане Марковић, као и студија

Зорана Симића „Синтакса падежа у говору романијског платоа: метафоризација простора“.

Најновија свеска *Зборника Мајнице српске за филологију и лингвистику* по избору и актуелности тема представља корисно штиво стручњацима из различитих лингвистичких области. Пажњу привлачи и богата литература коришћена у приказаним радовима што указује како на разноврсност анализираних тема тако и на добру обавештеност аутора о питањима којима су се бавили. Заступљеност различитих лингвистичких области упућује на то да ће ова свеска часописа, као и све претходне, бити незаобилазан приручник свим лингвистичким стручњацима, као и другим заинтересованим појединцима који буду желели да обогате своја сазнања о језику.

Наташа М. Миланов*

Институт за српски језик САНУ, Београд**

* natasa.milanov@isj.sanu.ac.rs

** Овај приказ финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору бр. 451-03-9/2021-14, који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.